RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

nr. 69.632 van 18 november 1997
in de zaak A. 40.280/XII-141.

In zake : de gemeente VOEREN,
die woonplaats kiest bij
Advocaat J. PEETERS,
kantoor houdende te LANDEN,
Brugstraat 17

tegen :

de Vlaamse Gemeenschap, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering.

D E R A A D V A N S T A T E, XIIe K A M E R,

Gezien het verzoekschrift dat de gemeente Voeren op 13 februari 1989 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van het besluit van 9 december 1988 van de Gemeenschapsminister van Cultuur tot vaststelling van het wapen en van de vlag van de gemeente Voeren;

Gezien de regelmatig gewisselde memories van antwoord en van wederantwoord;

Gezien het verslag opgemaakt door Auditeur F. DE BUEL;

Gelet op de beschikking van 27 februari 1992 die de neerlegging ter griffie van het verslag en van het dossier gelast;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen en gezien de regelmatig gewisselde laatste memories;

Gelet op de beschikking van 9 maart 1993 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 30 maart 1993;

Gelet op het arrest nr. 43.008 van 18 mei 1993 waarbij een prejudiciële vraag wordt gesteld aan het Arbitragehof;

Gelet op het arrest nr. 24/94 van 10 maart 1994 van het Arbitragehof;

Gelet op de beschikking nr 3704 van 16 juni 1994 waarbij het door de Auditeur-generaal aangestelde lid van het Auditoraat ermede wordt belast het onderzoek van de zaak volledig af te doen;

Gezien het aanvullend verslag opgemaakt door Auditeur F. DE BUEL;

Gelet op de beschikking van 21 april 1995 die de neerlegging ter griffie van het verslag en van het dossier gelast;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan de partijen en gezien de regelmatig gewisselde laatste memories.

Gelet op de beschikking van 4 september 1997 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 14 oktober 1997;

Gehoord het verslag van Kamervoorzitter J. BORRET;

Gehoord de opmerkingen van Advocaat J. PEETERS, die verschijnt voor de verzoekende partij en van de adjunct van de Directeur H. DE RIDDER, die verschijnt voor de verwerende partij;

Gehoord het eensluidend advies van Eerste Auditeur F. DE BUEL;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

1. Over de gegevens van de zaak.

Overwegende dat de gegevens van de zaak kunnen worden samengevat als volgt :

1.1. Luidens artikel 1 van het decreet van 28 januari 1977 houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten dient iedere gemeente gelegen in het Nederlandse taalgebied een wapen en een vlag te hebben. Luidens artikel 2, eerste lid, van het decreet moet binnen het jaar na het van kracht worden van het decreet -artikel 5 van het decreet bepaalt dat het in werking treedt op 1 januari 1977- de gemeenteraad van de gemeente die geen officieel erkend eigen wapen of erkende eigen vlag bezit of deze wenst te wijzigen, daartoe een besluit ter bekrachtiging door de Koning aan de Minister van Binnenlandse Zaken voorleggen. Luidens artikel 2, tweede lid, van het decreet moet alvorens het gemeenteraadsbesluit ter bekrachtiging aan de Koning voor te leggen de Minister van Binnenlandse Zaken om het advies van de Minister van Nederlandse Cultuur verzoeken. Luidens artikel 3 van het decreet moet, indien na het verstrijken van de in artikel 2 gestelde termijn de gemeente geen besluit heeft voorgelegd, de Minister van Binnenlandse Zaken, steeds na advies van de Minister van Nederlandse Cultuur, van ambtswege een voorstel betreffende de vaststelling van het eigen wapen en de eigen vlag ter bekrachtiging aan de Koning voorleggen.

1.2. Op 14 september 1984 besluit de gemeenteraad van Voeren "Pre-advies te vragen aan de bevoegde Over-

heid i.v.m. de in bijlage vastgestelde Gemeentevlag" en "Dit besluit met geschetst voorontwerp en de nodige historische en/of heraldische motivatie over te maken aan de Hogere Overheden".

1.3. Met een brief van 8 december 1986 wordt namens de Gemeenschapsminister van Cultuur, aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Voeren geschreven dat "het decreet van 28 januari 1977 ... bepaalt dat elke gemeente een wapen en een vlag moet hebben", dat, "Voor zover mij bekend uw bestuur nog geen initiatief (zou) hebben genomen om aan deze wettelijke verplichting te voldoen" en dat het college dan ook verzocht wordt "terzake de nodige maatregelen te willen nemen en me op de hoogte te willen brengen van het gevolg dat (het college) aan dit verzoek zal verlenen".

1.4. De waarnemend burgemeester van Voeren antwoordt, op 17 december 1986 : "Gelieve ons mede te delen op basis van welke informatie U weet dat de gemeente haar wettelijke verplichtingen nog niet nagekomen is".

1.5. Op 9 december 1988 neemt de Gemeenschapsminister van Cultuur het bestreden besluit, "Ministerieel besluit tot vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeente Voeren". De aanhefverwijzingen luiden als volgt :

> "Gelet op het decreet van 28 januari 1977 houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten, inzonderheid op artikel 3;
> Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988;
> Gelet op het besluit van de Vlaamse Executieve van 24 oktober 1988 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Executieve;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Executieve van 24 oktober 1988 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Executieve;

Overwegende dat de gemeente Voeren geen officieel erkend eigen wapen en erkende vlag bezit en binnen de termijn bepaald in artikel 2 van het decreet van 28 januari 1977 geen besluit dienaangaande ter bekrachtiging heeft voorgelegd;

...".

2. Over de procedure.

2.1. Overwegende dat de verwerende partij vraagt dat de laatste memorie van verzoekster uit de debatten wordt geweerd omdat ze te laat is ingediend;

2.2. Overwegende dat die vraag feitelijke grondslag mist; dat verzoekster het verslag van het bevoegde lid van het Auditoraat op 16 juni 1995 ontvangen heeft en haar memorie van antwoord op 17 juli 1995 heeft ingediend; dat aangezien 16 juli 1995 een zondag was, overeenkomstig artikel 88 van het procedurereglement de vervaldag van de termijn van dertig dagen werd verplaatst naar 17 juli 1995;

3. Over de gegrondheid van het beroep.

3.1.1.1. Overwegende dat in het eerste onderdeel van haar eerste annulatiemiddel verzoekster aanvoert dat de bestreden beslissing artikel 3 van het decreet van 28 januari 1977 houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten schendt, doordat die beslissing werd genomen door de Gemeenschapsminister van Cultuur terwijl luidens voornoemde bepaling "het slechts aan de Minister van Binnenlandse Zaken toekomt, na advies van de Minister van Nederlandse Cultuur (...), van ambtswege een voorstel betreffende de vaststelling van het eigen wapen en de eigen vlag ter bekrachtiging voor te leggen aan de Koning";

Overwegende dat de verwerende partij antwoordt dat, ingevolge artikel 83, § 3, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, "de bevoegdheden toegewezen aan een (Nationale) Minister bij wet, decreet of koninklijk besluit uitgeoefend worden door de Executieve, telkens het om een zaak gaat die tot de bevoegdheid van deze laatste behoort" en dat aangezien het hier gaat om een "culturele aangelegenheid", in het decreet van 28 januari 1977 de woorden "Minister van Binnenlandse Zaken" gelezen moeten worden als "Vlaamse Executieve";

Overwegende dat de verzoekende partij daartegenover stelt dat de litigieuze materie geen "culturele aangelegenheid" is;

3.1.1.2. Overwegende dat met zijn tussenarrest nr. 43.008 van 18 mei 1993 de Raad zich verplicht heeft geacht in deze zaak aan het Arbitragehof een prejudiciële vraag te stellen met betrekking tot het door de partijen aan de orde gestelde probleem; dat die vraag als volgt luidt :

> "Schendt, door de materie die er het voorwerp van uitmaakt te regelen, het decreet van 28 januari 1977 van de Vlaamse Gemeenschap houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten?";

Overwegende dat ingevolge die prejudiciële vraag het Arbitragehof in zijn arrest nr. 24/94 van 10 maart 1994 voor recht heeft gezegd wat volgt :

> "Het decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap van 28 januari 1977 houdende vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten houdt geen schending in van de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten.";

Overwegende dat verzoekster het gerechtelijk debat over het eerste onderdeel van haar eerste annulatiemiddel verschoven heeft naar de vraag of de Vlaamse Gemeenschap voor de in het decreet van 28 januari 1977 geregelde materie bevoegd is; dat zij de stelling verdedigt van niet; dat het Arbitragehof die stelling niet is bijgevallen; dat het met zijn voormeld arrest immers voor recht heeft gezegd dat het genoemde decreet geen schending inhoudt van de regels vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheden van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten; dat het eerste middel in zijn eerste onderdeel niet gegrond is;

3.1.2.1. Overwegende dat in het tweede onderdeel van haar eerste annulatiemiddel verzoekster aanvoert dat, ook indien men moet aannemen dat de vaststelling van het wapen en de vlag van de gemeenten niet meer tot de bevoegdheid van de Minister van Binnenlandse Zaken behoort, de Gemeenschapsminister van Cultuur zich een beslissingsbevoegdheid heeft toegeëigend terwijl het decreet van 28 januari 1977 hem slechts een adviesbevoegdheid toekent; dat blijkens haar laatste memorie de beslissingsbevoegdheid volgens haar toekwam aan de Vlaamse Executieve als collegiaal orgaan;

3.1.2.2. Overwegende dat de stelling dat de beslissingsbevoegdheid toekwam aan de Vlaamse Executieve als collegiaal orgaan, onverenigbaar is met het besluit van 24 oktober 1988 van die Executieve waarbij deze, daartoe gemachtigd door artikel 69 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, beslissingsbevoegdheid delegeert aan haar leden; dat blijkens dat besluit de bevoegdheid tot het nemen van individuele beslissingen, hier niet te pas komende uitzonderingen niet te na gesproken, is gedelegeerd aan de leden van de Vlaamse Executieve, elk van hen voor de aangelegenheden waarvoor het bevoegd is; dat uit de samenlezing van genoemd besluit en van het besluit van 24 oktober 1988 van de Vlaamse Executieve

tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Executieve blijkt dat de te dezen bevoegde minister de Gemeenschapsminister van Cultuur was, als minister bevoegd voor de culturele aangelegenheden vermeld in artikel 4, 3° tot en met 10°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980; dat, immers, onder 4° van evengenoemd artikel 4 "het cultureel patrimonium" wordt vermeld en dat, overeenkomstig hetgeen overwogen wordt in IV, B.2., B.3. en B.4. van het voormelde arrest van het Arbitragehof, het wapen en de vlag van de gemeenten deel uitmaken van het cultureel patrimonium; dat het eerste middel in zijn tweede onderdeel ongegrond is;

3.1.3.1. Overwegende dat in het derde onderdeel van het eerste middel verzoekster aanvoert dat de Gemeenschapsminister van Cultuur de adviesbevoegdheid die het decreet van 28 januari 1977 hem verleent, niet heeft uitgeoefend;

3.1.3.2. Overwegende dat uit de behandeling van het tweede onderdeel van verzoeksters eerste middel gebleken is dat op het tijdstip van de bestreden beslissing de Gemeenschapsminister van Cultuur beslissingsbevoegdheid had; dat hij bezwaarlijk zichzelf kon adviseren; dat het eerste middel in zijn derde onderdeel ongegrond is;

3.1.4.1. Overwegende dat in het vierde onderdeel van het eerste middel verzoekster aanvoert dat de Gemeenschapsminister van Cultuur zijn adviesbevoegdheid heeft gedelegeerd aan de Vlaamse Heraldische Raad terwijl hij die zelf diende uit te oefenen;

3.1.4.2. Overwegende dat uit de behandeling van het derde onderdeel van het middel gebleken is dat de Gemeenschapsminister van Cultuur geen advies vermocht uit te brengen; dat hij dus geen adviesbevoegdheid heeft kunnen delegeren; dat het eerste middel in zijn vierde onderdeel niet gegrond is;

3.1.5.1. Overwegende dat in het vijfde onderdeel van het eerste middel verzoekster aanvoert dat de minister er is van uitgegaan dat er geen beslissing van de gemeenteraad van Voeren tot vaststelling van de vlag voorhanden is, terwijl er nochtans de raadsbeslissing van 14 september 1984 is;

3.1.5.2. Overwegende dat de inhoud van de door verzoekster geviseerde raadsbeslissing van 14 september 1984 hierboven, in 1.2. is weergegeven; dat de verwerende partij terecht weigert in die beslissing een beslissing te zien als bedoeld in artikel 2 van het decreet van 28 januari 1977, te weten een besluit tot vaststelling of tot wijziging van een wapen en een vlag dat de gemeente "ter bekrachtiging" aan de Minister van Binnenlandse Zaken -na de Staatshervorming tot stand gebracht bij de bijzondere wet van 8 augustus 1980, aan de Gemeenschapsminister van Cultuur- voorlegde; dat als de gemeente Voeren van oordeel is dat de beslissing van 14 september 1984 wel aan die decretale vereisten voldeed, ze dat had kunnen antwoorden op de in 1.3. gerelateerde brief van 8 december 1986; dat het in 1.4. gerelateerde antwoord dat de verwerende partij kreeg, deze laatste niet de overtuiging kon bijbrengen dat er wel een bevredigend gemeenteraadsbesluit bestond of dat verzoekster dan toch die mening was toegedaan; dat de verwerende partij dus mocht handelen alsof een zodanig besluit niet bestond; dat het eerste middel in zijn vijfde onderdeel niet gegrond is;

3.2.1. Overwegende dat het tweede annulatiemiddel van verzoekster luidt als volgt :

> "Tweede middel afgeleid uit de schending van artikel 6, § 1, I-7° van de wet van 08 augustus 1980 houdende de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen doordat, in zoverre dient aangenomen te worden dat de vaststelling van de vlag en het wapen van de gemeente VOEREN een materie is welke niet meer voorbehouden is aan de heer Minister van Binnenlandse

Zaken, de heer Gemeenschapsminister van Cultuur wapen en vlag van de gemeente VOEREN vaststelde, terwijl deze bevoegdheid dient aanzien te worden als een materie behorende tot het bevoegdheidsdomein van het VLAAMS GEWEST en de Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Stedebouw;

Dat aansluitend hierbij de schending van het algemeen rechtsbeginsel van fair-play, zorgvuldigheid en redelijkheid i.c. overdreven spoed aan de dag gelegd en nog beslissingen nemen 'in extremis' door de Gemeenschapsminister van Cultuur ten aanzien van de door hem getroffen beslissing en de Vlaamse Heraldische Raad ten aanzien van het door haar uitgebracht advies en spijts de omstandigheid dat de getroffen beslissing en het uitgebrachte advies verzoekende partij in haar belangen zeer zwaar treft, de gemeente VOEREN de gelegenheid niet heeft geboden op nuttige wijze voor haar belangen op te komen terwijl het principe van het respekt voor de rechten van de verdediging en het recht om gehoord te worden rechtsbeginselen zijn van behoorlijk bestuur, welke ten aanzien van een van ambtswege getroffen beslissing en advies aan verzoekende partij gewaarborgd zijn;";

3.2.2. Overwegende dat de stelling dat het Vlaamse Gewest bevoegd was, onverenigbaar is met hetgeen het Arbitragehof voor recht heeft gezegd, te weten dat "het decreet van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap ... geen schending (inhoudt) van de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten"; dat meteen het aan de verwerende partij gerichte verwijt dat ze een beslissing in extremis heeft genomen, ongegrond moet worden bevonden;

Overwegende dat de Raad zich tevergeefs afvraagt hoe verzoekster ernstig staande kan houden dat ze de gelegenheid niet heeft gehad "op nuttige wijze voor haar belangen op te komen"; dat de in 1.3. gerelateerde brief haar maar al te zeer die gelegenheid heeft geboden; dat op de vragen in die brief verzoekster, in de persoon van haar waarnemende burgemeester,

het gepast heeft gevonden het in 1.4. gerelateerde antwoord te geven;

Overwegende dat het tweede middel niet gegrond is,

B E S L U I T :

Artikel 1.

Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2.

De kosten van het beroep, bepaald op vierduizend frank, komen ten laste van de gemeente Voeren.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare terechtzitting, op achttien november 1900 zevenennegentig, door de XIIe kamer, die was samengesteld uit :

de HH.	J. BORRET,	kamervoorzitter,
	A. VANDENDRIESSCHE,	staatsraad,
	J. BAERT,	staatsraad,
Mevr.	A. TRUYENS,	griffier.

De griffier, **De voorzitter,**

A. TRUYENS. **J. BORRET.**